

Kosovelova neujetost v koordinate

"Prerojenje Srečka Kosovela je eden najbolj jasnih duhovnih vodnikov v zgodovini človeštva. Kot takšen presega svete knjige, ker v njem ni niti sledu dogmatike," pravi Dejan Dinevski

BOJAN TOMAŽIČ

O Kosovelovih pesmih je bilo veliko zapisanega, vendar dobra poezija nikoli ni do kraja razložena. Genialni pesnik, ki je umrl pri rosnih 22 letih, je napisal dela, ki so mnogim še vedno navdih in tudi vir raziskovanj. Tudi o tem, da se je obrnil proti vzhodu in miselno srečal Tagoreja, seveda obstajajo teksti. **Dr. Dejan Dinevski**, profesor na Univerzi v Mariboru in predsednik društva Joga v vsakdanjem življenju Maribor, je kot učitelj joge in meditacije pri pesniku odkril "neprecenljiv duhovni kašipot do notranjega miru in svobode".

Kdaj ste odkrili takšnega Kosovela?

"Razmišljanja in pesmi Srečka Kosovela so mi bila, tudi zaradi njegove mladosti, fascinantna od gimnazijskih let naprej. Pred tridesetimi leti sem, kot študent, prebral njegovo pesem Prerojenje, ki je noben učitelj, jezikoslovec ali raziskovalec posebej angažirano ne izpostavlja. Veliko njegovih pesmi je predmet ekspertiz, za to pesem pa še nisem naletel na kakšen poglobljeni komentar ali analizo. Da je ostal takšen dragulj neodkrit, je gotovo posledica današnjega večinskega materialnega načina iskanja odgovorov na temeljna bivanjska vprašanja. V meni je pesem že ob prvem branju odprla duhovni svet in postala eden od vodnikov moje poti. Šele kasneje sem srečal tudi druge vodnike in učitelje."

Pesniško duhovno podzavestno

In vam je še vedno vrhunska.

"Po letih notranjega raziskovanja in branja drugih virov si upam trditi, da je ta pesem vrhunec izraza univerzalnega duhovnega iskanja, ki se mu ni približal noben svetovni pesnik, pisatelj, teolog ali filozof, niti Rabin dr. Tagore, ki je bil nekaj časa Kosovelov vir navdiha in pod vplivom katerega je zelo verjetno ta pesem tudi nastala. Viktor Frankl, psihiater in pi-

Srečko Kosovel je slutil več.

satelj, ki mi je zelo blizu, je rekel, da je globoko v vsakem človeku tako imenovano duhovno podzavestno, v katerem je imanentna povezava z bogom oziroma tistim, kar človeka presega, naj bo imenovano kakorkoli. Frankl je razložil, da je to ena izmed ključnih struktur človekove osebnosti, čeprav je pogosto latentna ali celo zatajevana. Podobno mnenje je imel tudi Jung, ki pa je duhovno dimenzijo uvrstil v del ida, torej še globlje v nezavedno. No, Srečko Kosovel je to, kar je Frankl imenoval duhovno podzavestno, izjemno precizno izrazil v Prerojenju."

Bi torej Srečko Kosovel danes bil duhovni učitelj?

"Reciva raje takole: Srečko Kosovel, univerzalni duhovni iskalec, neprecenljiv vodnik vsem duhovnim iskalcem in duhovni velikan! Duhovnost je precej zlorabljen in slabo razumljen beseda. Filozofija to besedo raztrga, če se slučajno obregne ob njo, psihologija ne ve točno, kaj bi z duhovnostjo, new age pa jo obdaja z neštevilnimi sloji iluzije in banalnosti. Meni najbližji opis je podal nadškof **Marjan Turnšek** na Nikodemovih večerih leta 2008, kjer sva bila skupaj na odru prepelne dvorane mariborske nadškofije gosta večera z naslovom Ali je možna krščanska joga? Tisto je bil lep večer, poln strpnosti, naklonjenosti in razumevanja, k čemur je še najbolj pripomogel pater **Jože Roblek**. Škof Turnšek je takrat rekel, da je značilnost duhovnega bitja, da ni ujeto v koordinate časa in prostora. Zdaj pa preberite četrto kitico Prerojenja. 'V večnosti sebe in v sebi večnost odkriti.' Bolje ni mogoče izraziti neujetosti v koordinate časa. 'Svoje prozorne peroti v brezdaljo razpeti in mir iz onostranske pokrajine vase ujeti.' Je mogoče bolje izraziti neujetost v koordinate prostora? Mislím, da ne. In s kakšnim ciljem? Notranjim mirom! Kosovel je tukaj dobesedno našel boga. To je 'mir' ali z vidika iskalca: 'notranji mir'. Ampak bodimo pri tem precizni, zapisano v narekovajih pomeni, da je to mir v kontekstu Prerojenja, cela pesem mora zveneti, da ga lahko razumemo. Mir je v četrti kitici vseprisoten in je istočasno v onostranski pokrajini in v meni. Ali religije ne pravijo isto o bogu?"

Tudi pred nastankom religij so že pisali o razmerju med posameznim in absolutnim.

"Temeljni zapisani vir indijske duhovnosti, Joga sutre, je zapisan v 3. stoletju pred našim štetjem, pred nastankom organiziranih religij, kot jih večinoma poznamo danes. V glavni in najbolj citirani sutri je zapisano: 'Yogah chitta vritti nirodhah'. Kaj to pomeni? Yogah je joga, chitta je zavest, vritti je valovanje, nirodah je odsotnost. Torej stanje joge kot stanje združitve individualnega z absolutnim se udejani kot popolna 'umiritev valovanj zavesti'. Valovanja zavesti so predvsem misli, vendar se sutra nanaša na katerokoli vsebino zavesti: občutke, čustva, sanje in tudi vsebine v morebitnih drugih stanjih zavesti, recimo jim višjih. Valovanja zavesti so kot valovi na gladini morja, ki onemogočajo jasn pogled v globino. Le v nevzvalovani zavesti se resničnost zrcali v popolnosti, nespremenjena od valovanj čustev, predodkov, želja in drugih filtrov, ki jo popačijo. Odsotnost valovanj zavesti je enostavno 'mir'. Glede na to, da joga govori tudi o širitvi zavesti, je Srečko Kosovel v četrti kitici Prerojenja povedal natanko isto kot Patanjali v znameniti sutri, le da je Kosovelov jezik nam bližje in bolj razumljiv."

Prerojenje je vodnik

Kaj je torej, po vašem, Kosovel vedel ali slutil?

"Prerojenje Srečka Kosovela je eden najbolj jasnih duhovnih vodnikov v

zgodovini človeštva. Kot takšen presega svete knjige, ker v njem ni niti sledu dogmatike. Je kristalno čist, ni vezan na nobeno duhovno šolo, religijo, zapovedi ali institucijo. In naslov pesmi je Prerojenje. Kako naj bi nam povedal bolj neposredno?"

Je torej našel boga?

"Beseda bog je danes preobremenjena. V njegovem imenu so se počenjale vse mogoče in človeka nedostojne reči. Ubija se v njegovem imenu. Ni čudno, da ljudje zavračajo besedo bog, če nosi to konotacijo. Srečko Kosovel je okoli leta 1923 zaznal duhovno krizo človeštva in poslal besedo bog v zgodovino. V svoji pesmi Prerojenje jo je s terminom 'mir' redefiniral z največjo natančnostjo, ki jo še premore jezik. Če bi mu človek po skoraj sto letih le znal prislunhiti, bi ta novi duhovni temelj sprožil prerojenje na individualni in tudi globalni ravni. Kajti notranji mir je isti v vsakem od nas in nas torej vse povezuje. Ker kdo pa bi lahko rekel:

Dr. Dejan Dinevski: "Je pesniško širok, istočasno pa kaže direktno v cilj." Foto: Rene GOMOLJ

moj notranji mir je pravi, tvoj pa ne, in se podal v (sveto) vojno za mir?!"

In kaj se zgodi, ko najdemo notranji mir?

"To stanje se imenuje Svoboda z veliko začetnico, absolutna svoboda! V stanju svobode postane zavest polje vseh možnosti. Besede se tega težko dotaknejo. Potrebna je izkušnja in realizacija tega stanja. Kako? Srečko Kosovel je intuitivno razgrnil duhovno plat človeka in kristalno jasno podal cilj. To je

neprecenljivo sporočilo, čeprav ni nedvoumno povedal, kakšna je pot. Če vprašate mene, je poti do tja veliko, eni jih odkrijejo sami, drugim pomagajo religije, duhovne šole ali joga. Ključ realizacije je, da - tudi na rame njih duhovnih velikanov - najdemo svojo pot in jo seveda sami prehodimo. Če bi o tem povprašali Kosovela, bi znal odgovoriti: cilj je pot in pot je cilj ... Če namreč nismo ujeti v koordinate časa in prostora, potem sta tako pot kot cilj tukaj in zdaj, kajne?"

Srečko Kosovel: Prerojenje

*Sam, sam, sam moram biti,
vsako telo neprozorno v prozornost
preleti
in zvoki klavirja bodo potem
mogoče le zimske zvezde
mojim očem.*

*Sam, sam, sam moram biti,
da pozabim misliti in govoriti
in da občutim v sebi le eno veličast
vesoljstva tihega: Rast.*

*Sam, sam, sam moram biti,
vse, kar je prikrito bilo,
vse moram odkriti,
ne s svojo mislijo, s svojim molčanjem
kakor z molitvijo pred najsvetejšim
iskanjem.*

*Sam, sam, sam moram biti,
v večnosti sebe in v sebi večnost
odkriti,
svoje prozorne peroti v brezdaljo
razpeti
in mir iz onostranske pokrajine
vase ujeti.*